

СОЦІАЛІСТ-АСОЦІАЦІОНІСТ ШАРЛЬ ФУР'Є

Сапич В. І., Патюцько А. О.

Шарль Фур'є (1772—1837) народився в Безансоні в купецькій родині. Над своєю системою Фур'є почав працювати з 1799 р., але основна його праця «Теорія чотирьох рухів і загальних доль» з'явилася лише в 1808 р. 1828 року вийшов «Трактат про домашню і землеробську асоціації» (у другому виданні 1838 р. — «Теорія всесвітньої єдності»). 1828 року — «Новий промисловий і суспільний світ», 1835 — двотомна збірка статей «Фальшива промисловість, роздроблена, відразлива, брехлива, і протиотрута — промисловість природна, злагоджена, приваблива», в якому відображено основні його економічні погляди.

Основним змістом його праць є ідея соціальної гармонії, що можлива лише в суспільстві, побудованому на засадах справедливості й рівності. Він негативно ставився до революцій, які «грабують багатих, щоб збагатити інтриганів», але, на його думку, капіталізм, в основу якого покладено приватну власність, що породжує конкуренцію, анархію і соціальну нерівність, потребує обов'язкового реформування.

Вихід він бачить у запровадженні суспільної власності на засоби виробництва.

Метод дослідження. Концепція Фур'є — двоїста. З одного боку, він виходить у своїх концепціях з нібито постійної і незмінної «природи людини». З іншого — погляди Фур'є пройняті історизмом.

За основу періодизації історичного розвитку Фур'є бере рівень розвитку промисловості. Увесь попередній хід історії людського суспільства він поділяє на чотири стадії розвитку: дикість, патріархат, варварство і цивілізацію.

Оригінальним є вчення Фур'є про змішані періоди, названі ним «гібридами».

Іншим наріжним каменем його соціальної концепції є вчення про природу людини, яке Фур'є виклав у так званій теорії пристрастей.

Приваблива праця — основа системи Фур'є. Людина працює лише через примус, намагання задовольнити власні інтереси або

через загрозу бідності.

Фур'є стверджує, що асоціації — єдиний суспільний лад, для якого із самого початку створено людину.

Характеристика капіталізму. Капіталізм разом з патріархатом і варварством Фур'є відносить до тієї епохи, промисловість якої характеризується як ворожа людині.

Торговельний капітал — це провідна форма капіталу.

Характеризуючи цивілізацію, Фур'є наголошує на ролі виробництва.

Майбутній суспільний лад. Сам Фур'є головним здобутком свого творчого життя вважав відкриті Пювої форми організації суспільства — асоціації, яку він називав Соціальною Гармонією.

Економічною основою майбутнього ладу Фур'є вважає суспільну власність та засоби виробництва. Але і в фалангах Фур'є *зберігається приватна власність. Розподіл здійснюється відповідно до внеску кожного*, кожен отримує свою частку прибутків на зразок того, як це робиться в акціонерному товаристві

Фур'є твердо переконаний у перевагах вільної праці. Він доводить, що продуктивність її буде невимірно вищою, і що в асоціації буде повністю знищено бідність. У фалангах використовуватимуться не лише матеріальні стимули до праці, а й моральні, організовуватимуться змагання.

Шляхи переходу до нового суспільного ладу. Основною рушійною й організуючою силою суспільства Фур'є вважає сильну владу, яку на період формування нового суспільства буде, на його думку, репрезентувати держава. Кошти на формування фаланг дадуть капіталісти—акціонери фаланг.

Фур'є не бачив можливості одразу побудувати Світ Гармонії. Фаланга Фур'є — це сприятливе середовище, де люди зможуть мати всі умови для праці й усебічного розвитку. Серед учнів і послідовників Фур'є найбільш відомі Консідеран і Годен.

Спираючись на історичний метод дослідження, Фур'є робить висновок, що в кожному суспільстві існують (у більшій або меншій мірі) риси, запозичені з минулих або майбутніх періодів. Тому, комбінуючи їх, можна свідомо формувати суспільство. Своєрідним було вчення Ш. Фур'є. Він гадав, шр відповідно до універсального "закону тяжіння й притягання" у природі все поступово рухається і розвивається: матеріальний світ, органічний, тваринний і соціальний.